

1

2

Notranjski regijski park

// Dejan Bordjan

1: Javorniki se skozi meglo zrcalijo na gladini Cerknjskega jezera.
foto: Arhiv Notranjski regijski park

2: Za rumeno pastirico (*Motacilla flava*) je Cerknjsko jezero najpomembnejša lokacija v Sloveniji.
foto: Arhiv Notranjski regijski park

Od Ljubljanskega barja pa vse do naše južne meje se razprostirajo obsežni gozdovi, kjer se skrivajo mnoge skrivnosti in čarovnije. Tam se še vedno potikajo velike zveri, ponoči burijo duhove sove in kihajo majhni kosmati možje. Središče vseh teh skrivnosti je začarano jezero. Zlahka ga najdeš, vendar v določenih trenutkih lahko stojiš prav na njem, pa ga ne vidiš. V okolici tega čudeža se lahko sliši komaj opazen šepet »jezero je, jezera nej«.

Ustanovitev parka

Neverjetno bogastvo območja med Snežnikom in Ljubljanskim vrhom je v prebivalcih vzbujalo potrebo po njegovem varovanju. Tako je bilo leta 2002 razglašeno zavarovano območje Notranjski regijski park. Park obsega meje občine Cerknica med slemenom Javornikov, robom Planinskega polja, soteskama Iške in Zale ter robom Bloške planote. V celoti pokriva 222 km². To je malo manj kot meri celotna površina občine Cerknica, saj so iz varovanega območja izvzete vse zazidljive površine. Namen ustanovitve parka je ohranjanje, varovanje in raziskovanje naravnih in kulturnih vrednot tega območja.

Zanimivosti severnega dela parka – od razgleda do žuborenja

Slivnica je zanimiva razgledna točka, s katere se razkrije pogled na celotno Cerknjsko jezero. Znana je po coprnica, ki kuhajo vreme v Coprniški jami na vrhu. Do te razgledne točke lahko pridemo z avtom ali peš. Če odrinemo peš po severni strani, nas pot vodi čez travnike in bukov gozd, kjer lahko naletimo na krekovta (*Nucifraga caryocatactes*). Po južni strani vodi precej bolj strma pot, ki odpira lepši razgled in bolj pisano paleto gozdnih združb. Na Slivnici ležijo tudi Kozje stene, kjer raste slovenski endemit kranjski jeglič. Ta raste tudi v slikovitih soteskah rek Iške in Zale. Reki sta s soteskami vrezali mejo Vidovske planote in s tem mejo par-

ka. Vidovska planota ob lepem vremenu ponuja pogled na Kamniške Alpe in zamegljeno Ljubljansko barje, hkrati pa je odlično izhodišče za obisk sotesk. V soteskah si izletniki v poletni vročini lahko privoščijo prijeten hlad, odmaknjenost in občutek divjine. Sprehod ob strugi je lahko naporen, vendar se lahko tam človek spočije in si ogleda zanimive slapove in brzice, presenetijo pa ga lahko povodni kosi (*Cinclus cinclus*) in sive pastirice (*Motacilla cinerea*) med lovom. V stenah sotesk gnezditja planinski orel (*Aquila chrysaetos*) in sokol selec (*Falco peregrinus*). V nasprotno smer od Iške in Zale teče Cerknjsčica s pritoki. Prav ob teh pritokih pridejo na svoj račun ljubitelji dvoživk. Tu svoj nežni »u« zatrjuje na stotine urhov, vse tri vrste pupkov, krastače ipd. Pravo nasprotje vodnatim predelom Iške, Zale, Cerknjsčice s pritoki in Cerknjskega jezera je planota Menišija. Gre za obsežno planoto na severozahodu parka, pokrito z gozdovi in suhimi travniki, kjer rastejo gorski kosmatinci.

Rakov Škocjan – bogastvo podzemlja

Posebno čudo narave je dolina Rakov Škocjan, ki je nastala s podrtjem stropa podzemne jame. Tako se je oblikovala dolina dolga dva kilometra dolga dolina, ki je dobila ime po cerkvici sv. Kancijana. Ostanke stropa nekdanje jame sta vidna na začetku in koncu doline kot Mali in Veliki naravni most. Začetek in konec jame označujeta tudi dve znani jami – Zelška in Tkalca jama. Podzemlje parka zlahka konkurira njegovemu površju. Nasploh je večji del parka prepređen z jamami, spodmoli in brezni. Vseh skupaj jih je kar 310. Križna jama je s svojimi 21 podzemnimi jezerci vredna večkratnega ogleda. V Vranji jami pa prezimuje več kot 25.000 rjavih žab sekulj.

Cerknjsko jezero – jezero z več obzori

Cerknjsko jezero je znano po svojem presihanju, ki ga je opisal že slavni Janez Vajkard Valvazor v Slavi Vojvodine Kranjske. Ko je jezero polno, je pravi biser narave, ko pa presahne, se razkrijejo pisani travniki in osupljivi požiralniki. Spomladi so travniki prekriti z rožnatimi kukavicami in ušivci, rumenimi kalužnicami, zlasticami ter rjavimi pojalniki. Poletni pogosto iz vode cvetijo močvirski grinti, gladina pa je posuta z belimi cvetovi vodnih zlastic. Cerknjsko jezero je za ljubitelje ptic najbolj zanimiva lokacija v parku. Spomladi je na jezeru mogoče opazovati pravo množično selitev. Marca jo odprejo pribe (*Vanellus vanellus*) in škorci (*Sturnus vulgaris*), kmalu

3

4

jim sledijo še togotniki (*Philomachus pugnax*). Slednji lahko presežejo 1.000 osebkov v eni jati. Aprila so na vrsti rance. Zimske obiskovalce zamenjajo več stoglave jate žvižgavk (*Anas penelope*), žličaric (*Anas clypeata*) in regelj (*Anas querquedula*). V velikih jatah se pojavljajo še dolgorepe rance (*Anas acuta*) in kostanjvke (*Aythya nyroca*). Maja se po plitvinah severnega obrobja jezera na gostiji zbirajo raznovrstni pobrezniki. Tu se lahko zbere 500 močvirskih martinčev (*Tringa glareola*), pomešanih z malimi (*Numenius phaeopus*) in velikimi škurhi (*N. arquata*), polojniki (*Himantopus himantopus*) in različnimi martinčji. Vedno pa se znotraj te zmešnjave najdejo še kakšna presenečenja. Pogled na več kot sto rdečenogih postovk (*Falco vespertinus*) je resnično zapeljiv. Med postovkami vijugajo seleči se rjavi (*Circus aeruginosus*) in močvirski lunji (*C. pygargus*). Poletje naznani nižanje vodne gladine in petje koscev (*Crex crex*).

V poletnem času so na dnu jezera obsežni vlažni travniki, ki poleg redkih vrst rastlin ponudijo celo paleto ogroženih in redkih vrst ptic. Cerkniško jezero je ena najpomembnejših lokacij za kosca v Sloveniji. Prav tako je jezero ena najpomembnejših ali celo najpomembnejša lokacija v Sloveniji za rumeno pastirico (*Motacilla flava*), repaljščico (*Saxicola rubetra*), trstnega strnada (*Emberiza schoeniclus*) in bičjo trstnico (*Acrocephalus schoenobaenus*), ki popestrijo sprehod po suhem jezerskem dnu. V bolj zaraščenem severnem delu polja se postavljajo možje v škrlatnih frakih, škrlatci (*Carpodacus erythrinus*). V zadnjem času je postalo očitno, da je jezero za škrlatca edino mesto stalne gnezditve v Sloveniji. Zaradi značilnosti te vrste, ki v Sloveniji dosega rob areala in gnezdi v invazijah, pa lahko z enako verjetnostjo pričakujemo, da bo kmalu začel gnezdit še kje drugje ali pa da bo tudi tukaj izginil. V poznem poletju lahko ob preostalih vodnih oknih naletite na kakšnega pobreznika, vendar vselej v majhnem številu. Jeseni, ko se vode spet polnijo, pa v nasprotju s pomladjo ni množične selitve. Rance se skrivajo po trstičju, redki pobrezniki pa se zanašajo na varovalno barvo. Edina številčnejša vrsta ostaja kanja (*Buteo buteo*), saj se lahko zbere več kot sto osebkov na lovu za velikim voluharjem. Te pa pozimi preganjata še dva zimska gosta, pepelasti lunj (*Circus cyaneus*) in veliki srakoper (*Lanius excubitor*). Ob milih zimah nas lahko na nekaterih delih jezera presenetijo mokoži (*Rallus aquaticus*) in kozice (*Gallinago gallinago*).

5

Gozdovi parka – skrivališče velikih zveri, detlov, sov in kur

Drugi za ptice zanimivi deli parka so gozdovi Slivnice, Javornikov in Menišije. Ti pokrivajo okoli 63% površine parka. V njih prevladujejo različne združbe bukovega gozda. V toplih spomladanskih nočeh lahko poslušamo lesno sovo (*Strix aluco*), kozačo (*Strix uralensis*) in koconogega čuka (*Aegolius funereus*). V bolj ohranjenih delih gozda živijo svoje skrivnostno življenje gozdni jereb (*Bonasa bonasia*) ter tripusti (*Picoides tridactylus*) in belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*). Sicer je včasih težko povedati, od kod se sliši, vendar je z več koncev parka moč slišati samca velike uharice (*Bubo bubo*), ki oznanja svoj »uhu«. Potikanje po parku nam lahko ponudi neizmerno paleto ptic in pestrost okolij. Kamorkoli greš, lahko naletiš na zanimive rastline. Cel park je poln raznovrstnih kukavic, na pobočjih Vidovske in Otavske planote se tare bodik, v okolici Slivnice pa se najdejo tri vrste lilij. Vendar je v gozdovih pomembno tudi tisto, česar ne vidimo. Poleg spomladanskega petja ptic, poletnega vonja po suhih travnikih, jesenskega vonja po gobah in zimske tišine je tu še marsikaj. Med sprehodom po gozdnih poteh lahko naletimo na sledi v blatu. Takrat z vznemirjenjem ugotovimo, da smo v deželi medveda. Tisti malo bolj vztrajni in pazljivi lahko naletijo na iztrebke ali sledi volka, včasih celo risa. Vidra se pojavlja v vseh vodotokih parka, vendar je zelo skrivnostna in čudežno izgine, še preden jo lahko uzremo. Samo najsrečnejši lahko lastnika luskastih iztrebkov in lovca rakov ter rib tudi vidijo.

3: Suhe travnike na Menišiji spomladi obarvajo tudi gorski kosmatinci. foto: Arhiv Notranjski regijski park

4: Dvoživke so pogoste po celem parku. Na Cerkniškem jezeru po številu prevladujejo zelene žabe. foto: Arhiv Notranjski regijski park

5: Pogled na coprnško Slivnico foto: Arhiv Notranjski regijski park